

LUND UNIVERSITY

Den svenska regeringens samlade inriktning för immaterialrätt

Axhamn, Johan

Published in:
NIR: Nordiskt immateriellt rättsskydd

2026

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Axhamn, J. (2026). Den svenska regeringens samlade inriktning för immaterialrätt. *NIR: Nordiskt immateriellt rättsskydd*, 95(2), 263-266.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den svenska regeringens samlade inriktning för immaterialrätt

Av Johan Axhamn★

I nära anslutning till World IP Day i slutet av april 2026 presenterade den svenska regeringen publikationen *En samlad inriktning för immaterialrätt*¹ vid ett särskilt lanseringstillfälle inför ett större antal inbjudna aktörer från immaterialrättens och innovationssystemets olika delar, däribland representanter för näringslivet, myndigheter, akademien samt kulturella och kreativa branscher.

Dokumentet uttrycker en ambition att föra en bred dialog med berörda aktörer inom immaterialrättens område, snarare än att enbart utgöra ett internt policydokument. Samtidigt har dokumentet mer karaktären av ett strategiskt ramverk än ett normerande eller lagstiftande förslag. Syftet med publikationen är att ange en mer sammanhållen och långsiktig inriktning för statens syn på immateriella tillgångar och deras betydelse i samhällsekonomin, i skärningspunkten mellan näringspolitik, innovationspolitik och kulturpolitik.

Utgångspunkten är en i grunden väl etablerad, men här explicit återaktualiserad, analys: att Sverige har en stark innovationsförmåga och en internationellt framstående position inom kunskapsintensiva sektorer, men att denna styrka inte fullt ut omsätts i långsiktigt ekonomiskt och samhälleligt värdeskapande.² I denna problemformulering ges immaterialrätten en mer framträdande roll än i traditionell rättspolitisk kontext. Den framstår inte enbart som ett tekniskt-juridiskt regelverk för skydd av enskilda rättigheter, utan som en strukturell förutsättning för hur immateriella tillgångar kan synliggöras, värderas och omsättas i ekonomiska och kulturella värden. I en ekonomi där värdeskapande i ökande grad sker genom immateriella resurser – såsom patent, varumärken, design, upphovsrättsliga verk, tekniska innovationer och digitala affärsmodeller – ges rättssystemet en mer direkt koppling till innovations- och tillväxtpolitiken än vad som traditionellt har varit fallet.

I dokumentet lyfts också digitaliseringens betydelse fram, särskilt den snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) där immateriella tillgångar får en dubbel funktion. De utgör dels det material och den kunskap som används för

★ Chefredaktör för NIR. Jur. dr., docent i handelsrätt, Lunds universitet.

¹ Publikationen finns för nedladdning här: <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2026/05/en-samlad-inriktning-for-immaterialratt/>. Ett tillhörande pressmeddelande finns här: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/05/en-samlad-inriktning-for-immaterialratt-ska-oka-svensk-innovationsformaga-och-konkurrenskraft/>.

² Se härom t.ex. Wainikka, Behöver Sverige en immaterialrättsstrategi?, NIR 2025 s. 215 ff. Se även bidraget av Jörgensen och Jegefors i detta häfte av NIR.

att utveckla nya AI-system, dels de rättigheter som kan skapa incitament för fortsatt innovation och investeringar. Regeringens inriktning speglar därmed en utveckling där immaterialrätten allt tydligare knyts till framväxten av den datadrivna ekonomin.³

Dokumentet knyter alltså nära an till Sveriges etablerade innovationsmodell, där ekonomisk tillväxt i hög grad bygger på forskning, teknikutveckling, entreprenörskap och kunskapsintensivt näringsliv. I ett sådant perspektiv framstår immaterialrätten inte enbart som ett skydd för enskilda rättighetshavare utan som en institutionell förutsättning för att investeringar i forskning, innovation och kreativt skapande ska kunna omsättas i långsiktigt värdeskapande och internationell konkurrenskraft.

Den problem- och behovsbild som tecknas i publikationen tar sikte på ett antal strukturella spänningar i det svenska systemet. En första sådan gäller bristande samordning mellan olika delar av den offentliga förvaltningen samt mellan staten och centrala aktörer i innovationssystemet. En andra gäller ojämn kunskapsnivå och kompetensförsörjning i immaterialrättsliga frågor, där det finns en tydlig asymmetri mellan olika aktörsgrupper. Medan vissa företag och organisationer arbetar strategiskt och integrerat med immateriella tillgångar, saknar andra aktörer tillräckliga verktyg för att identifiera, skydda och kommersialisera sådana tillgångar. En tredje dimension rör förändrade villkor genom digitalisering och globalisering, där immateriella tillgångar rör sig snabbare, kopieras enklare och exploateras i mer komplexa värdekedjor än tidigare, vilket i sin tur ställer ökade krav på både rättslig och institutionell anpassningsförmåga.

Mot denna bakgrund struktureras regeringens inriktning kring tre ömsesidigt beroende fokusområden. Det första avser en mer strategisk hantering av immateriella tillgångar. Här förskjuts perspektivet från immaterialrätt som efterhandsmekanism till immaterialrätt som en integrerad del av innovationsprocessen. Poängen är inte enbart att skydda resultatet av innovation, utan att redan i tidigare skeden utveckla en medveten strategi för hur immateriella tillgångar kan identifieras, struktureras och användas i värdeskapande. Detta innebär att immaterialrätt i högre grad förstås som ett lednings- och styrningsinstrument i företag och organisationer, snarare än som en rent juridisk skyddskategori.

Det andra fokusområdet rör kunskap och kompetens. Här framträder en uppfattning om att immaterialrättens effektivitet i praktiken är beroende av dess spridning i hela innovationssystemet. Det handlar således inte enbart om juridisk expertis, utan om en bredare institutionell kunskapsbas där entreprenörer, forskare, offentliga aktörer och finansiella mellanhänder i större utsträckning behöver förstå immateriella tillgångars funktion och betydelse. Särskild vikt läggs vid de förändrade villkor som följer av digitalisering, där

³ För en närmare beskrivning och analys av digitaliseringens och AI:s inverkan på affärsjuridiken, se t.ex. Axhamn m.fl. (red.), Affärsjuridik, digitalisering och artificiell intelligens, Norstedts Juridik, 2026.

traditionella gränser mellan skapande, distribution och kommersialisering i många fall har upplösts eller omformats.

Det tredje fokusområdet avser styrning och samverkan. Här betonas behovet av en mer sammanhållen hantering inom Regeringskansliet samt en fördjupad och mer strukturerad dialog mellan staten och centrala aktörer i innovationssystemet. Ambitionen är att minska fragmentering och skapa mer enhetliga strategiska utgångspunkter för hur immaterialrättsliga frågor integreras i bredare närings- och innovationspolitiska processer. Den dialogbaserade ansatsen, som redan kommit till uttryck genom rundabordssamtal med berörda aktörer, framstår som ett centralt inslag i den föreslagna styrningslogiken.

Ett intressant drag i regeringens inriktning är att immaterialrätten inte enbart kopplas till teknisk innovation och industriell utveckling utan också till den kulturella och kreativa sektorns betydelse för svensk ekonomi och samhällsutveckling. Upphovsrätt, varumärken och designrätt framställs som centrala instrument för att skapa förutsättningar för professionellt skapande, kulturell export och utvecklingen av kreativa näringar. Därigenom förenas innovationspolitiken och kulturpolitiken inom en gemensam förståelseram där immateriella tillgångar betraktas som strategiska resurser oavsett om de har sitt ursprung i forskning, företagande eller konstnärlig verksamhet.

Regeringens inriktning placerar därmed immaterialrätten i en rättspolitik tradition som huvudsakligen kan beskrivas som utilitaristisk. Immaterialrättens legitimitet knyts inte primärt till naturrättsliga föreställningar om skapandets inneboende rättigheter, utan till dess samhällsekonomiska funktion som ett instrument för innovation, kunskapsspridning, investeringar och kulturell utveckling.

I ett vidare perspektiv placeras immaterialrätten uttryckligen i en internationell och geopolitisk kontext. Immaterieella tillgångar förstås här inte enbart som ekonomiska resurser, utan också som strategiska tillgångar i en global konkurrenssituation där teknologisk utveckling, kunskapsproduktion och kulturellt inflytande i ökande grad samspelar. Detta innebär att immaterialrätten ges en roll som sträcker sig bortom traditionell civilrättslig reglering och in i frågor som rör konkurrenskraft, teknologisk suveränitet och ekonomisk säkerhet.

Genomförandet av den samlade inriktningen är inte knutet till specifika lagförslag eller omedelbara reformer, utan är tänkt att ske successivt genom fortsatt policyutveckling, myndighetssamverkan och dialog med berörda samhällsaktörer. Dokumentet bör därmed förstås som en ram för framtida institutionell utveckling snarare än som ett avslutat normativt ställningstagande. Dess funktion är i första hand att etablera en gemensam begrepps- och problemstruktur för kommande policyarbete inom området.

Denna inriktning kan förstås som ett uttryck för en fortsatt förskjutning där immaterialrätten i allt högre grad integreras i innovations- och tillväxtpolitiska styrningsmodeller. Samtidigt kännetecknas dokumentet av en relativt hög grad av abstraktion, vilket lämnar betydande utrymme för framtida tolkning och konkretisering. Den centrala analytiska frågan blir därmed inte vad som principiellt uttalas, utan hur – och i vilken grad – dessa ambitioner faktiskt

kommer att omsättas i institutionell praktik inom förvaltning, utbildningssystem och innovationsmiljöer.

Som avslutande reflektion kan konstateras att publikationen markerar en tydlig ambition att "ompositionera" immaterialrätten från ett relativt specialiserat rättsområde till en mer central komponent i ekonomisk och kulturell styrning. Det som i första hand förändras är dock inte regelverket i sig, utan sättet att tala om och organisera immateriella tillgångar som policyobjekt. Betydelsen av detta skifte kommer ytterst att avgöras av i vilken mån denna inramning leder till faktisk institutionell förändring, eller om den stannar vid en övergripande strategisk harmonisering av redan existerande politikområden.